

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Čechoslovan**

Vydavatel: **V. Švihovský**

Vydáváno v letech: **1911-[1918], 1912, 20.04.1912**

Číslo ročníků: **2, 16**

Číslo výtisků: **2, 16**

Datum vydání čísla: **20.04.1912**

Identifikátor ISSN: **2414-9373**

Stránky: **, ,**

Č E S K Á R U S .

Z Českého Boratína.

Dne 27. března měli jsme u nás malou slavnost, svěcení základů národní školy. Pozvali jsme duchovního správce, katechetu naší školy, by vykonal obřad svěcení. Slíbil nám, že přijede v 11 hod. před polednem a proto jsme všichni čekali na jeho příjezd až do 5 hod. odpoledne, ale marně. Byli jsme tedy nuceni vykonati obřad sami. Náš zpěvácký sbor zapěl píseň ze zpěvníku Lyra Sionská: „Ve jménu Boha“; potom ujal se slova místní kurátor církve reformované p. J. Opočenský a děl asi toto:

„Milí přátelé! Shromáždili jsme se zde k účelu tomu, aby byl postaven základ ku stavbě naší národní a obecné školy.

Ale jako křesťané, jsme pamětlivi rozkazu Spasitele našeho Pána Jesu Krista: „Všecko, což byste koliv činili, ve jménu mém činite“. — Chceme tak učiniti i zde při tomto počátečním díle této budovy školní, která má sloužiti k tomu účelu, aby zde byly vychovávány děti naše. Jak Komenský, učitel národa českého biskup Jednoty bratrské řekl: „Checete-li spořádané, rozzelenalé, skvělé obce, církve, školy a domy míti, školy napřed založte a spořádejte,

aby se učením a cvičením pravým rozzelenaly a pravými umění, etnosti a pobožnosti dílnami byly a tak dojdete cíle“. Nic, praví, není tak důležité jako výchova mládeže. Vychovávají své děti tot pravou bohoslužbou. — Blahobyť země nezákládá se na bohatství, jejím důchodu, ani na síle její pevnosti, ani na kráse jejích staveb veřejných, ale záleží v počtu jejích vzdělaných občanů, na mužích pravého vychování, pravé osvícenosti povah. Tot jsou její pravé zájmy, její hlavní síla a skutečná moc.

Chceme tedy vystavěti školu sobě i svému národu, neboť duch, který zde působiti má a bude, jest duchem, který mravně povznáší, z něhož se rodí věrnost a statečnost, rodí charaktery bez nichž každý národ neodvolatelně hyne. Bývá mezi lidem heslo: „V práci a vědění jest naše spasení“. Při tom však se zapomínalo, že bez nadšení a lásky, která se rodí z víry v Krista, jest práce otroctvím a vědění nástrojem chlebařství a snažilství, jež vesměs národy znemravňuje, vysiluje. A proto chceme sobě postaviti školu, v níž by byly děti naše moudrosti vyučovány. A počátkem moudrosti jest bázeň Hospodinova. K výchově té mají se přičinovati i rodiče a

vychovatelé dětí, věsti je k poznání pravého Boha a Ježíše Krista. A když tak škola i dům i chrám svorně plníti budou svoji povinnost, potom dostaví se požehnání Boží a děti naše prospívati budou nejen věkem, ale také i moudrostí. U Boha i u lidí známé heslo: „Vzdělání mládeže — naděje vlasti“. Děti naše budou chloubou a nadějí nejen vlasti, nejen církve, ale i nadějí rodiny a všech nás. Že vystavíme sobě školu, vykonáme tím dílo dobré a každý dar dokonalý s hůry jest stupující, korunuje dílo toto milosrdenstvím svým a požehnáním hojným“.

Po ukončené přednášce se p. kurátor krátce pomodlil a zpěvácký sbor zapěl ruskou píseň: „Kol slaven...“. Tu opět se modlil p. Zajíček a sbor zapěl: „Vzcházení i vycházení...“. Na to pronesl p. učitel J. Vlk asi následující řeč: Milí přátelé! Náš věhlasný paedagog, učitel národů Jan Amos Komenský pravil, že dobré vychování je základem všeho blaha. Pravdu zlatých slov těchto vidíme vždy a všude. Člověk, byť i dosáhl vyššího stupně vzdělání, postrádá-li patřičné výchovy, není užitečným údem společnosti lidské, naopak jeho vzdělání slouží mu ku vykořisťování těch, s nimiž přichází do styku. Jest tedy samozřejmo, že vychování musí jíti ruku v ruce se vzděláním. Tato pravda není bohužel dosud

Zatmění.

(Dokončení).

Měsíc je mnohem menší než slunce, ale je též mnohem blíže: to se vyrovnává; a vskutku má Měsíc průměr zdánlivě stejný s průměrem slunečním. Ale měsíc není vždy ve stejné vzdálenosti od Země; někdy se nám o něco přiblíží, a tehdy jeví se nám o něco větším než Slunce; jindy se zase více vzdálí a jeho zdánlivý průměr je o málo menší nežli průměr Slunce. Nalézá-li se Měsíc v době průchodu před Sluncem právě v poloze k nám nejbližší, jeví se nám větším a může nám zakrýti Slunce na několik okamžiků dokonale, čímž povstane zatmění úplné. Jestliže obráceně je Měsíc v tomto okamžiku dále od Země, zdá se menším než Slunce a nemůže je úplně zakrýti; procházející před ním, podobá se veliké černé skvrně, zakrývající skoro celý sluneční kotouč, ale ponechávající okolo okraj jako korunu nebo jako světelný prstěnek. Tehdy se říká, že je viděti kruhové zatmění Slunce.

Kdyby Měsíc procházel vždy přesně mezi námi a Sluncem, na-

stalo by zatmění při každém novém Měsíci, t. j. každý měsíc. Ale nejčastěji neprochází přímo na téže přímce, nýbrž buď o něco výše nebo níže; a tu nenastane zatmění žádné.

Je-li zatmění Měsíce, je pro celou Zemi: chce tím říci, že poněvadž je Luna úplně nebo z části zbavena svého světla, je zatmění viditelné ve všech krajích, které mají v tom okamžiku noc a Měsíc nad svým obzorem. Ale při Slunci není tomu tak, jak budete viděti.

Měsíc, jako Země, má za sebou svůj malý kužel stínový. Když prochází mezi námi a Sluncem, tento stín zasahuje povrch naší Země; a tehdy na tomto povrchu osvětleném Sluncem utvoří malou okrouhlou tmavou skvrnu, která je vržená stínem Měsíce. Tento stín posunuje se po Zemi jako váš stín po zdi, když kráčíte mezi ní a Sluncem. Neboť povrch Země se nalézá skoro v malém bodu stínového kužele; tmavá skvrna je tedy poměrně velice malá; má vždy nanejvýše asi 80 km. šířky. Pouze ti obyvatelé, jejichž země prochází stín Měsíce, vidí úplné zatmění Slunce, kdežto v jiných končinách naproti tomu

jiní pozorovatelé vidí stále Slunce celé; ježto Měsíc nenalézá se přesně před nimi, nezakrývá jim Slunce a nezastiňuje je. Ti, kteří se při průchodu nalézají pouze v polostínu, který obklopuje temnou skvrnu, vidí zatmění částečné, ježto Měsíc jim zakrývá v okamžiku svého průchodu před Sluncem pouze jistou část zářícího kotouče.

Tedy, ježto tento úzký stín který se pohybuje takto po povrchu Země, posunuje se právě tak po mořích, jako po pevninách, po pouštích jako po místech obydlených, shledáváme, že každé sluneční zatmění může byti viditelným jen na dosti omezeném okrsku obydlených krajín. A tedy každé místo, město nebo vesnice, kde bydlíte na příklad, nachází se jen málo kdy přesně v průchodu stínu. Takže pro každé současné místo nastávají sluneční zatmění, jmenovitě úplná velmi zřídka. Ale kdyo yechom cestovali v zemích, kudy stín musí projíti, bylo by je možno pozorovati dosti často.

Úplné zatmění Slunce jest zjev velice zajímavý, uchvacující: malá noc uprostřed dne! — Představme si čisté nebe bez mraků; Slunce je

uznávána tak, jak by uznána býti měla. Mnohé vzdělávací ústavy, t. j. školy vychovávají zanedbávají tvrdíce, že výchova dítek jest věcí rodičů a rodiny. Matka arcí jest první vychovatelkou dítěte v útlém jeho mládí. Výchova tato však často nebere se žádoucím směrem, jednak nedostatkem času, jednak nedostatkem vědomosti. Vstoupí-li dítě do školy, svěřují je rodiče učitelé, aby mu vštěpoval nejen počáteční literární vědomosti, nýbrž aby též hleděl, by srdce jeho se náležitě vzdělávalo. Neboť plná hlava a prázdno srdce jest hřivna zakopaná. Osada naše i v tomto ohledu vyniká nad jiné. Mívám příležitost seznati mládež i jiných škol a v rozmluvě s kolegy často slýchám nářky, že žáci jsou neposlušni, zlomyslni, příliš nezbední, takže učitel nemaje práva užiti tělesných trestů, často neví si rady. Ku cti přítomných zde rodičů budiž dotvrzeno, že jejich dítky, až na nepatrné výjimky, výše uvedených špatných vlastností nemají, důkaz to, že doma vštěpuje se jim vychování dobré. Nejlepší odměnou každému učitelé jest zajisté, když vidí, že jeho odevhovaní jsou řádnými a slušnými lidmi, neboť ví, že símě jim zaseté přineslo náležitý užitek. — Osada naše za dobu svého 40 letého trvání prožila zvláště z počátku mnoho strádání, béd a sklamání. Mladší z nynějších občanů nemohou si představití ty svi-

zele, které jich rodičům bylo přestati. Při vši této lopotě oni však nezapomněli na vzdělání své mládeže. Byly to ovšem školky soukromé, domácí, bez učebního programu a systému, bez pomůcek, vedené ne odbornými učitelé, nýbrž obětavými lidmi, kteří za pranepatrnou odměnu dítky evičili, jak jen mohli. Cest i chvála budiž těmto dobrodincům. S vděčností máme vzpomínati jich působení a těm, kteří načhází se v středu našem, úctou vděčiti za to, co pro naši osadu učinili. Když se poměry hmotné jen peněkůd zlepšily, ihned pečováno o to, aby úřad učitelství svěřen byl osobám pro stav tento způsobným a z naší staré vlasti povoláným. Velice rádi zajisté vzpomínáme blahodárného působení zesnulého p. učitele Mottla, kterýž v duševním životě pro osadu velmi mnoho vykonal. — Velký obrat ve školství nastal r. 1890, kdy soukromé české školy byly převzaty ve správu ministerstva osvěty. Zaveden byl vyučovací řád s ruským vyučovacím jazykem. Vláda počala i hmotně podporovati školy naše, vyžadovala však, by se vyučování vedlo po programu národních škol vůbec. Kterí z kolegů krajanů nebyli s to splniti tento program, byli sesazováni a nahražováni domorodými učitelé. Tak ponaáhlu začal mizeti z mnohých škol i náš rodný jazyk. Ano, někteří inspektoři se o to zasazovali, aby vymizel

úplně. Kde se udrželi krajané učitelé i tam, nechtíce míti s načelstvem nepřijemnosti, zanechali mateřštiny. Následky toho jeví se nyní houfně. I v tomto ohledu naši osadníci vynikli, že zachovali si svoji národnost, která jim nikterak nevádí býti řádnými loyálními, věrnopoddánými občany své nové vlasti, — říše ruské. — Naše škola hledí vychovati lidi Bohu ku cti, rodičům k útěše, vlasti pak ku prospěchu. Jak blízko k cíli svému dochází, nenáleží souditi mně, nýbrž jiným a jejich potomstvu. (I mezi zde přítomnými jest houfec žáků naší národní školy, sestávající již ze dvou pokolení). Několikrát za doby trvání osady naší mělo se přikročiti ku stavbě budovy školní, avšak okolností se utvořily tak, že předsevzetí se neuskutečnilo. Teprve v poslední době pp. občané uznávali, že jest nezbytně zapotřebí míti budovu, která by více odpovídala účelu svému a energicky se vzali za provedení úmyslu toho. Prostřednictvím p. inspektora nynějšího i jeho předchůdce, žádáno od ministerstva o příspěvek a půjčku. Žádost není doposud vyřízena. U správy státních lesů žádáno o materiál na stavbu dřevěné budovy, kterážto žádost jak víte byla vyřízena příznivě a obci naší uděleno bylo 350 borových a 40 dubových klad. Při dovedném rozpočtu a zpracování tohoto materialu dostačí to na budovu tu. Dle usnesení valně

zářící. Náhle světla hvězdy ubývá. Černý okrouhlý výkrojek — kraj tmavé Luny — přefixně obrýs zářícího kotouče; vniká hlouběji a hlouběji, šíří se. Brzy je zakryta polovice Slunce. Od této chvíle nastupuje místo denní záře bledé, chmurné světlo. Kraj zahaluje se do stínu; všechny možné barvy blednou. — Ptactvo překvapeno ustává od svých veselých zpěvů a uchyluje se do listí; znepokojená stáda mečí nebo bučí; malá kuřátka choulí se pod dřídla své matky. I samy květiny zavírají své korunky, jako by se blížila noc. — Je viděti již jen malý srp Slunce, který se neustále zmenšuje, až konečně zanikne. Tehdy nastává noc . . . hluboká a smutná noc. Vše ztichne, na obloze září hvězdy. Vzduch se ochladí, zavane vítr, jehož chlad vás zamrazí. Noční ptáci vyletují ze svých úkrytů, netopýři poletují. Zvířata se děsí, kůň nechce jíti dále a pes, celý se třesoucí, skrývá se u nohou svého pána. A člověk sám . . . my, kteří jsme přišli dříve, abychom viděli tento zjev, a kteří víme, že je to zcela prostý přírodní úkaz, cítíme stisněnost, jsme pohnuti proti své vůli. V tom-

to okamžiku zdá se nám jako by nádherná pochození nebeská shasla, a nemožno se ubránit slově: „Kdyby nám již vícekrát nevrátila svého světla! Co by se stalo se Zemí, s námi!“

Ale nikoli! Kolem tmavého kruhu Měsíce je viděti jako zářící korunu jemné světlo, které označuje dosud místo, kde je Slunce; a když naše oči si přivykly na tmou, rozeznáváme, že tato noc není tak temná, jak se nám zprvu zdálo. — A nenadále ozve se tisíc výkřiků ze středu pozorovatelů, kteří již několik minut čekali nepohnutě a tiše: záblesk světla vyrazí na slunečním okraji; paprsek vytryskuje stále ohnivější. Měsíc pokračuje ve svém pohybu, odkrývá pomalu sluneční kotouč na straně protilehlé k té, do níž s počátku zatmění vnikal a zářící světlo oné se opět objeví.

Druhdy měli dřívější národové nevědomí a pověreční veliký strach ze zatmění. Byl to pro ně zážrak, zmatek v přírodě. . . Slunce, Měsíc, ztrácející své světlo! To zcela jistě oznamuje nějaké neštěstí, válku, mor, potop! Jedni se domnívali, že nastal konec světa, jiní, domnívajíce se, že strašlivý drak Slunce

požirá, vyráželi ze sebe zoufalé výkřiky. Přece však lidé vzděláni, tehdejší učenci, věděli, jako ví dnes celý svět, že zatmění není nic nadpřirozeného, ale právě naopak zjev zcela přirozený a velice jednoduchý. Bylo též pozorováno, že vždy v době 18 let a 11 dnů Země i Měsíc dostávají se zase do polohy podobné před Sluncem, a zatmění se opakují skoro zcela stejně. Pomocí této periody (období) jste sami s to několik let napřed předpovídati zatmění, jež mají nastati; k tomu nám stačí věděti, která zatmění byla pozorována v letech předešlých, a přičísti k datu každého z nich 18 roků a 11 dní.

Ale to platí pouze přibližně, řekli jsme, zvláště pro zatmění Slunce, která nejsou vždy viditelná na těchže místech. Hvězdáři, znajíce dokonale pohyby Země i Měsíce, mohou přesně vypočísti, ve kterém okamžiku projde Měsíc stínem Země nebo přejde před Slunce; mohou předpovídati roky, staletí napřed a určití den, hodinu, minutu i vteřinu, kdy nastane zatmění, místo, z něhož bude viděti, a všechny podrobnosti tohoto zjevu. Každého roku jak pro Slunce, tak pro

schůze má se stavba provésti letos pod střechem a příští rok dokončiti a odevzdati svému účeli. A tak ku konci svojí 25 leté činnosti, dá-li Bůh, započnu vyučování v škole nové a přeji si a zajisté i vy, milí přátelé, abych ještě mnohá léta v ní působiti mohl. Za přispění ku zbudování školy musíme býti vděční všem těm, kteří na tom mají podíl, zvláště školnímu představenstvu. Vděčnost svoji nejlépe projevíme tím, že i na dále budeme hleděti, abychom byli nejoddanějšími poddanými našeho Milostivého Panovníka Hosudara Imperatora Mikuláše II; Jemu provolejme třikrát: Hural Hural Hural!

Zpěvácký sbor zapěl hymnu: „Bože, carja chrání“. Celý den bylo pěkné počasí a právě před večerem když slavnost pokračovala, padal silný déšť, což nás rmoutilo, že právě pan katecheta byl příčinou toho, že jsme museli slavnost zkrátit, ač sám důležité příčiny neměl. Večer pak uspořádána byla hostina v domě p. učitele, v němž se koná i vyučování dítěte. Sešli se občané a mládež a nenuceně jsme se pobavili.

V únoru na valné schůzi záloženské byl p. předsedou podán návrh, aby se z čistého zisku věnovalo ve prospěch hladovíci 50 R. Návrh tento za přítomnosti duchovního z Krupy a jeho příčiněním byl zamítnut. Nyní na žádost jedné záložny ze Samarské gub. opět

Měsíc nastávají nejméně dvě zatmění, nejvýše šest, viditelná někde na Zemi; ale připomeňme si dobře, že když nastává zatmění, není vždy viditelné v zemi, kterou obýváme.

Úplná zatmění sluneční jsou, jak jsme již řekli, velice vzácná pro jedno určité místo. Tak na př. v Paříži bylo v osmnáctém století viditelné pouze jediné úplné zatmění, Slunce (roku 1724), od té doby nebylo a bude až v tomto století (r. 1999, krom vteřinového 17. března 1912).

Zářivá auroela, která při zatmění obklopuje temný kotouč Měsíce, nazývá se sluneční korunou, jež není ničím jiným, nežli obrovským požárem velikých spoust lehkého plynu — vodíku — jiných, které tvoří sluneční atmosféru (ovzduší). Na několika místech mimo to přecházejí přes kraj Měsíce rudé plameny, které přináleží Slunci, t. zv. protuberance (pochodně). Jsou to zvýšené části svítící hmoty slunečního povrchu.

Camille Flammarion.

usneseno obnos ten hladovíci zaslati. Kromě toho slečny naše M. Škrabalová, Zd. Albrechtová, M. Opočenská a Ant. Hubalová, vzaly na se úkol uspořádati dobrovolnou sbírku, jež vynesla 40 r. 70 k.

Přejeme si, aby tato oběť naší křesťanské lásky došla svého cíle, neboť jest naší povinností, bychom bližním v jejich zoufalém postavení pomocné ruky podali, neboť: „Ochotného dárece miluje Bůh.“

J. Opočenský.

Smolárna.

(Volyn. gub., Dubenský új., vedle m. Verby).

Není velkou ta naše víska, čítá pouze 16 českých (2 polské) rodin, ani starou, neboť byla založena teprve r. 1899. Nicméně myslím, že je naší povinností přihlásit se do počtu českých osad, které podávají o sobě zprávy a piší v Cechoslovanu o svých slastech a strastech. Nechci vynášet Cechoslovana, ale jsem přesvědčen, že každý krajan rád uzná, že list ten za pouhý jeden rok vykonal pro českou věc na Rusi tolik, že stal se nám nepostrádatelným vůdcem a spolehlivým rádcem. Prohledněte jen dosud vyšlá čísla a co zajímavé látky pro nás ruské Cechy tam najdete! V každém čísle popis nějaké osady, zprávy o životě našich krajanů, o nichž dosud jsme ani zdání neměli. Kdo z nás měl tušení, že takové množství Cechů žije na Volyni, že tak četné jsou zde české osady? Cechoslován s mravenčí pilí sbírá všechny ty české jednotky, vyhledává zapadlé visky a připomíná, že chceme-li býti silní, chceme-li dosíci nějakého významu ve své nové vlasti, musíme se napřed poznat a spočítat své řady.

Cechoslován má však ještě jinou — nejen sběratelskou — zásluhu. Od okamžiku, co začal vycházet, řekl bych, zaplál u nás zvláštní příjemně hřející plamen, jehož jiskřerky se rozletají daleko — široko a rozžeňují pozvolna uhasínající národnostní uvědomění našich krajanů. Znáám sám takové krajany, kteří již ochotně začali zapomínat svoji mateřštinu (ba snad brzo by byli zapřeli i svůj český původ) a které před odnárodněním zachránil Cechoslován. Přišel a prostou mluvou vyložil jim, jaké povinnosti má ruský Čech. Vysvětlil jasně, že být dobrým Čechem neznamena být špatným ruským občanem; naopak jen ten, kdo je hrdý na svůj původ, kdo s láskou pěstuje mateřštinu, může být zdárným občanem, jenž bez nejmenších rozpaků dá nové vlasti vše, co od něho požádá.

Mnohým z našich krajanů se rozhrěsko v hlavě a to je zásluha Cechoslovana. Jak rádi máme náš list a jak dbáme jeho dobrých rad, je vidět z toho, že jeho výzva, aby Češi podnikli sbírky ve prospěch hladovíci, našla slušnou odezvu.

Když přišlo velkonoční číslo Cechoslovana, kde popsána jest hrozná bída hladovíci a zdůrazněno, jak snadno: „za jeden malý pětníček,“ by se dal jeden hladovíci po celý den krmiti, sešlo se zajisté nejedno srdce. Když o velkonočním pondělí jsem viděl, jak naše děti si hrají s „červeným vajíčkem,“ tu zvedl jsem se a šel „koledovat“ ve prosvěch tam daleko hladovíci dětí. Koleda moje, které jsem se naučil v Cechoslovanu, byla tak působivá, že nikde mi neodepřeli „červeného vajíčka.“ Koledu 12 r. 70 k. (podrobnosti ve výkazu) Vám zasílám, abyste ji doručili hladovíci dětem.

Než vraťme se k naší vísce. Jak jsem již děl, čítá sotva 18 rodin (z nich 2 polské). Obyvatel je celkem 105 (57 mužského a 48 ženského pohlaví). Dle vyznání se dělíme takto: pravoslavných—52 a katolíků—53. Vznikla osada za těchto okolností. V r. 1899 zakoupilo 10 hospodářů 142 desatiny od ruského velkostatkáře Svěšnikova. Platili jsme po 130 rublů za desatinu, ale v jakém stavu byla půda lze soudit z toho, že po 5 let před tím vůbec osévána nebyla a v roce, kdy my jsme pozemek koupili, byla oseta ovšem, ale sklizeň nebyla žádná. Po 5 letech 6 hospodářů přikoupili ještě 90 desatin vykáčeného lesa, tak že nyní naše osada má celkem 232 desatiny půdy. První leta byla velice těžká. Koupili jsme půdu za poslední peníz a museli jsme vynaložit všechny síly, abychom se užívali. Nyní, díky Bohu, jsme již na suchu a ten nejhudší kousek země rodí pěknou pšenici. Desatina půdy se dnes cení na 450 rublů. Pěstujeme všechny druhy obilí a chmeli se u nás pěkně vede. Nemyslím, že bych přeháněl, když řeknu, že náš chmel hodnotou úplně se vyrovná chmeli, pěstovanému ostatními českými osadami. Sadařství věnujeme značnou péči a brzo Smolárna bude tonout v užitečné zeleni. Veškeré nutné hospodářské stroje má z nás každý. Začí stroje má polovička všech hospodářů.

Spolky se bohužel pochlubit nemůžeme, je nás tuze málo, abychom nějaký spolek mohli založit.

Pokud se týče vzdělání našich dětí, jsou odkázány pouze na ruskou školu. Chodějí do dvojtřídní národní školy do sousední Verby. Ute se u nás poměrně málo, dou-